

СЕКЦІЯ «СОЦІАЛЬНА РОБОТА»

УДК 316.624

Балухтіна О.М.¹

¹канд.іст.наук, старш. викл. НУ «Запорізька політехніка»

ПЕРВИННА СОЦІАЛЬНА ПРОФІЛАКТИКА ВАНДАЛІЗМУ СЕРЕД ПІДЛІТКІВ (НА ПРИКЛАДІ ГРАФІТІ)

На сьогоднішній день розвиток вандалізму є гострою проблемою людства. В Україні динаміка цього соціального явища характеризується тенденцією до збільшення. Саме тому необхідно шукати різноматні та ефективні засоби для масштабної профілактики вандалізму, в першу чергу, серед підлітків. Науковці провели велику кількість досліджень цього явища, визначили причини та мотиви. Необхідність організації соціально-педагогічної профілактики підліткового вандалізму обґрунтовується у працях Л. Вольнової, А. Любченко, Н. Савельєвої [1, 2].

У підлітковому віці на розвиток вандалізму впливають показники успішності дитини, конфлікти з батьками або вчителями, наявність друзів з вандалюючою поведінкою, послаблення батьківського контролю. В умовах практичної відсутності цінностей вандалізм серед підлітків – це досить гучний сигнал сучасному суспільству щодо перспектив майбутнього.

Одним із видів вандалізму як різновиду девіантної, деструктивної поведінки людини науковці називають графіті. Лише частково в сучасному світі графіті розглядається як частина міського простору. За невеликим виключенням, коли держава дозволяє та контролює графіті, це можна назвати мистецтвом. Але, в переважній більшості графіті, це, в першу чергу, вандалізм. Офіційно воно визнано лише в окремо відведених для цього районах у кількох десятках країн, наприклад, Австралії, Бразилії, Польщі, Чехії, Данії. Найчастіше графіті з'являється в тих районах, де найлегше малювати – їх вважають «неблагополучними» і асоціюють зі злочинами та бандами. У суспільній свідомості вандалізм часто постає безцільною, безглуздою та невмотивованою поведінкою.

Термін “графіті” (з італійського – “надряпаний”) означає всякий недозволений напис, знак, зроблений будь-яким способом на об'єктах суспільної або приватної власності та містить різноманітні повідомлення, лайки, вислови, малюнки й символи. Це протиправне діяння призводить до пошкодження та псування майна, та підлягає адміністративному покаранню за ст. 194 КК України. Вандалів, що наносять графіті, називають «monikering», «Бомбери», «Теггери», «Муралли», «Стенсіл-артери».

Вчені дають пояснення цьому явищу. Діти таким чином стверджують особистісну чи групову ідентичність, протестують проти соціальних і культурних норм; проявляють злісну реакцію щодо конкретної особи, політичної, етнічної, соціальної групи, її лідерів, субкультури, соціального інституту і т.ін.

На сьогоднішній день профілактична робота в школах з означеної проблеми проводиться в межах загальної профілактики девіантної та деліквентної поведінки, що не завжди забезпечує достатню увагу з боку фахівців. Метою цих заходів є виявлення причин, що обумовлюють прояв вандалізму та їх попередження. Профілактика носить інформаційний характер, оскільки спрямована на формування в особистості неприйняття та категоричну відмову від вчинення актів вандалізму.

Завдання первинної профілактики:

- 1) інформування, формування мотивації на ефективний соціально-психологічний і фізичний розвиток;
- 2) формування мотивації на соціально-підтримуючу поведінку;
- 3) розвиток стратегій розв'язання проблем, пошуку соціальної підтримки;
- 4) удосконалювання, підвищення ефективності використовуваних підлітком активних, конструктивних поведінкових стратегій;
- 5) збільшення потенціалу особистісних ресурсів (гарні оцінки, зайнятість у гуртках, формування позитивної, стійкої Я-концепції, розвиток емпатії, внутрішнього контролю власної поведінки, тощо [2].

Об'єктами впливу первинної профілактики вандалізму виступають підлітки в школі, батьки (сім'я), вчителі, позашкільні підліткові, молодіжні колективи та групи, діти вулиці.

Проявом та реалізацією первинної профілактики, яка спрямована на попередження проблеми, вважаються просвітницько-профілактичні заходи. Створення та здійснення профілактичних програм за кількома напрямками, а саме поліпшення охорони здоров'я, підвищення якості освіти, розвиток соціально-культурної діяльності, дозвілля і туризму, посилення контролю правоохоронних органів за захищеністю об'єктів культурно-історичної спадщини можуть стати ефективним засобом для масштабної профілактики вандалізму серед підлітків.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Вольнова Л.М. Профілактика девіантної поведінки підлітків. – К.: Ера, 2016. – 188 с.
2. Любченко А.О., Савельєва Н.М. Соціальні проблеми і профілактика вандалізму: навч. пос. – Полтава: ПНПУ, 2018. – 75 с.